

O psihologiji – uvod

10. oktobar 2017.

Šta je psihologija?

- Definicija: *psihologija se bavi sistematskim izučavanjem psihičkog života ljudi i životinja, ispitujući ponašanje i neposredno iskustvo.*
- Psihički život ili psihička stvarnost uključuje: **procese** (funkcije) i **osobine** i njihovo manifestovanje u ponašanju.
- S jedne strane postoji razvoj psihologije kao nauke...
- ... ali vas mnogo više zanima razvoj i primena u praksi i različitim delatnostima.

Nastanak psihologije

- Psihologija se kasno osamostaljuje, ali ima relativno dugu prošlost.
- Polovinom XIX veka počinju prva istraživanja i prepoznaju se obrisi novih disciplina.
- 1879. godine, W. Wundt osniva prvu psihološku laboratoriju u Lajpcigu i to se smatra početkom psihologije kao samostalne nauke.
- Nastaje sistem naučnih disciplina koje se mogu podeliti na **teorijske** i **primenjene**.

Sistem psiholoških disciplina

TEORIJSKE DISCIPLINE

opšta ili generalna
fiziološka
razvojna ili genetička
socijalna
psihologija ličnosti

PRIMENJENE DISCIPLINE

pedagoška
psihologija rada
mentalna higijena
klinička
primena psiholoških principa u različitim delatnostima...

Čime se mi ovde bavimo?

- Opštom, posebno učenjem, pamćenjem, zaboravljanjem, motivacijom
- Razvojnou, posebno karakteristikama razvoja u osnovnoškolskom i srednjoškolskom periodu
- Pedagoškom, primenama znanja iz psihologije učenja, motivacijom u učenju i nastavi, interakcijom između nastavnika i učenika itd.

Psihički razvoj

- O razvoju saznajemo na osnovu **promena**.
- Ipak, promene mogu biti uzrokovane i rastom.
- Rast podrazumeva kontinuirane promene i promene kvantiteta.
- Razvojne promene karakteriše:
 - kvalitativnost
 - nepovratnost (ireverzibilnost)
 - kumulativnost

Teorijski pristupi

- Psihoanaliza
 - razvojne faze
- Strukturalistička teorija Ž. Pijažea
 - biološki zasnovana
 - urođena organizacija
 - koja prolazi kroz niz kvalitativnih i ireverzibilnih promena
- Teorije učenja
 - zasnovana na učenju
 - bez unapred fiksiranog pravca – usmerenosti

Pijaževov strukturalizam

- Pijaže *nije* bio nativista.
- Osnovni pokretač razvoja, za njega, je **uravnotežavanje**.
- Važni su još i:
 - sazrevanje
 - iskustvo
 - fizičko
 - logičko–matematičko
 - socijalno

Senzomotorni razvoj

- Tokom prve godine, razvijaju se opažajne i motorne funkcije.
- Dete može da usmerava pažnju i...
- ... sve je pokretljivije i motorički veštije.
- **Manipulacija** se javlja od 3. meseca, kada dete pokušava da dosegne predmete.
- U tome je uspešno tek u 6. mesecu, a u 7. palac dolazi u opoziciju.
- **Lokomocija** teče u cefalo–kaudalnom pravcu.

Intelektualni razvoj

- Postoje različite definicije inteligencije: psihološke, biološke, pa i pedagoške.
- Problem utvrđivanja inteligencije testovima je, gotovo, nerešiv kod male dece.
- Drugačiji pristup je onaj koji nudi Ž. Pijaže, koji polazi od teorijskih znanja o inteligenciji, a zatim traga za indikatorima ispoljavanja na najranijim uzrastima.
- Po ovom autoru, prvo inteligentno ponašanje se javlja oko 10 meseci (upotreba sredstava za doseganje cilja).
- Slična ponašanja mogu se uočiti i kod antropoidnih majmuna.
- Njegovi pokazatelji se ne mogu porediti sa testovima.

Pijažeovi preobražaji inteligencije

- Tri razvojna stadijuma:
 - senzomotorna inteligencija
 - priprema i organizacija konkretnih operacija
 - formalne operacije
- Pijaže koristi kliničke studije, a ne testove...

Neke opšte karakteristike inteligencije

- Razvoj opštih sposobnosti
- Diferencijacija sposobnosti
- Nelinearan razvoj inteligencije
- Raznovrsni činioci razvoja
 - nasledni
 - sredinski
 - aktivnost pojedinca

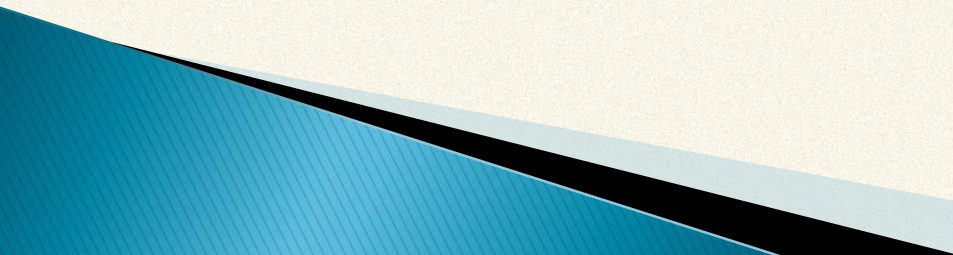
Genetske i sredinske determinante razvoja

Krvno srodstvo	Korelacija IQ
Nesrodni parovi	-0.01
Usvojitelji i deca	0.2
Rodaci	0.26
Ujak/tetka i nećak/nećakinja	0.34
Pravi roditelji i deca	0.5
Braća i sestre	0.55
Fraternalni blizanci	0.56
Identični blizanci u različitim sredinama	0.75
Identični blizanci u istoj sredini	0.87

Razvoj mišljenja

- Rekli smo da saznajni razvoj prema Pijažeu ima tri osnovna stadijuma:
 - senzomotorna inteligencija (0 – 2), sa šest podfaza
 - priprema i organizacija konkretnih operacija
 - preoperacionalni period (2 – 7)
 - konkretne operacije (7 – 11)
 - formalne operacije (11 – 15)
- Neki aspekti razvoja su od izuzetnog značaja:
 - premanentnost objekta (tek oko 9 meseci)
 - konzervacija objekta (konkretne operacije)

Karakteristike mišljenja u preoperacionalnoj fazi

- konkretnost
 - egocentrizam
 - centracija
 - ireverzibilnost
 - stanja nasuprot transformacija
 - transdukcija
-

Faza konkretnih operacija

- Operacije su reverzibilne i integrisane.
- Akcije deteta sve češće postaju i internalizovane.
- Konzervacija broja, dužine i količine postiže se oko 7. godine, a težine tek oko 9. godine
- Egocentrizam je još uvek prisutan i dete lakše koristi predstave nego apstraktni materijal.
- Sposobnost klasifikacije se još uvek razvija.

Zaokruživanje aspekata razvoja bitnih za polazak u školu

- Formalne operacije – operacije na operacijama, zaokružuju se tek sa polaskom u srednju školu
- Razvoj shvatanja prostora se zaokružuje tek oko 9–10 godine i škola u tome ima veliku ulogu.
- Slično tome, u toku perioda konkretnih operacija, dete integriše i pojmove vremena, pređenog puta i brzine.
- Uzročno–posledično mišljenje zaokružuje se oko 7–8 godine.
- Tada dete razlikuje i psihološko objašnjenje (motivaciono).
- Tek posle 9 godina dete može da izvede logičku implikaciju.

Zanimljivi linkovi

- <http://www.psihologija.ff.uns.ac.rs/>
- <http://www.psihoverzum.com/>
- <http://www.psihologija-blog.com/>
- <http://www.timcentar.rs/>
- <http://www.piaget.org/aboutPiaget.html>
- <http://www.blizanci.rs/>